

Ontwikkelingen in het onderwijs

Bij de inwerkingtreding van de Mammoetwet werden tevens begrippen als „veralgemening” en „verbreding vakrichtingen” ingevoerd. Het gevolg was dat de beroepsscholen voor de werkelijke praktische vorming in een bepaalde vakrichting nauwelijks meer van betekenis waren. Het was dan ook niet meer mogelijk de eerste vakexamens nog langer aan de lagere tuinbouwscholen af te nemen. De duur van de opleiding voor vakbekwaam hovenier werd daardoor verlengd tot drie jaar. Voordeel hiervan was, dat ook de periode, waarin de leerling in de praktijk werkzaam is voordat hij examen doet, daarmee langer is geworden.

De ontwikkeling van het onderwijs, zowel naar structuur als naar inhoud, kwam steeds meer binnen het onderwijs tot stand. Algemene didactische en pedagogische normen kregen meer aandacht. Dit in tegenstelling tot de oorspronkelijke praktische uitgangspunten. Examenregelingen werden aangepast om toch de zo belangrijke uniformiteit en gelijkwaardigheid te waarborgen.

De COEC heeft zich in principe hier positief tegenover opgesteld. Desondanks kwamen grote meningsverschillen naar voren. In dit verband mag als voorbeeld genoemd worden het onderdeel „techniek van de aanleg”, waarvoor de huidige voorzitter van de COEC, de heer Eys, zich bijzonder heeft ingezet. Een beoordelingssysteem, waarbij ook de wijze waarop het werk wordt uitgevoerd is betrokken, is ontwikkeld.

Herstructurering

Binnen de COEC is vanaf 1970 regelmatig over de inhoud en structuur van de hoveniersopleiding gesproken. Dit was nodig omdat de aard van het werk in belangrijke mate was gewijzigd. Groot-schaligheid, mechanisatie, cultuurtech-

**De heer Egbers reikt het eerste diploma Opzicht-
ter/Uitvoerder Groenvoorzieningen uit**

Het examenonderdeel „techniek van de aanleg” vormt voor vele kandidaten een struikelblok

niek, landschapsbouw zijn begrippen, die van grote invloed werden. Andere opleidingsinstituten en andere groepen leerlingen maakten een herbezinning steeds meer noodzakelijk.

In 1976 kwam dan ook een discussienota tot stand. Als gevolg hiervan werd in 1977 door de Directie Landbouw Onderwijs een werkgroep „herstructurering hoveniersonderwijs” geïnstalleerd. Tot heden zijn enkele interim-nota's geproduceerd, doch dit heeft helaas nog niet tot concrete resultaten geleid.

Wel kwam er — ondanks de toename van het aantal afgestudeerden van middelbare tuinbouwscholen — in het vak steeds meer behoefte aan een vervolgopleiding voor het lagere kader.

Door de COEC is enkele jaren gewerkt aan deze vervolgopleiding. In 1976 kon als gevolg daarvan aan de praktijkschool voor Bosbouw en Cultuurtechniek in Schaarsbergen in het kader van het leerlingstelsel deze opleiding van start gaan. Gezien het overweldigende aantal kandidaten dus een duidelijk succes.

Aandacht voor vakbekwaamheid

Met alle begrip voor de aspecten van „algemene vorming” zal aan de vakbekwaamheid grote aandacht geschonken moeten worden. De arbeid wordt steeds kostbaarder, mede onder invloed van de toenemende mechanisatie. De groene sector wordt steeds breder en de vakge-noot zal in staat moeten zijn om adequaat in dit gehele werkterrein te kunnen opereren.

Opvattingen en technieken wijzigen sterk en daarop moet direct ingespeeld kunnen worden.

Naast een basisopleiding, welke bij het reguliere dagonderwijs gevolgd kan worden, zal steeds meer aandacht aan „bijscholing” besteed moeten worden. Er zal behoefte ontstaan aan gespecialiseerde opleidingen op het moment dat men met de betreffende problematiek in de praktijk wordt geconfronteerd.

Of dit door de bestaande opleidingsinstituten kan worden behartigd, moet door de grote afstand, die tussen school en praktijk is ontstaan, ernstig worden betwijfeld. Het vak, in al zijn geledingen, zal hieraan gezamenlijk bijzonder veel aandacht moeten besteden.

Het hoveniersonderwijs in de toekomst

J. P. Eys, voorzitter COEC Hoveniers

„Ten einde de vakbekwaamheid van de beoefenaren van het hoveniersvak te bevorderen... etc.” Zo begint de eerste regel van de doelstelling in het reglement van de COEC Hoveniers, ingesteld op 5 januari 1944.

Het is daarom met recht dat de nu jubilerende Vereniging Tuin- en Landschapsvoorziening van de voorzitter van haar onderwijscommissie een blik in de toekomst, wat betreft het vakonderwijs, verwacht.

Reeds 60 jaar heeft de hoveniersorganisatie op de bres gestaan voor verbetering van „het vak”, daarvan 37 jaar samen met de KMTP impulsen gevend aan het onderwijs. De heren Van den Berg en Egbers hebben in dit nummer van Tuin & Landschap al vastgesteld, dat genoemde doelstelling steeds voorop heeft gestaan. Dit zal ook in de toekomst zo blijven. De vraag is echter of het woord „vakbekwaamheid” moet worden aangepast. Dat woord had in het verleden een grote zeggingskracht en stond garant voor voldoende vakvaardigheid. Op het landelijk examen in Amsterdam was het mogelijk het „diploma voor vakbekwaamheid als hovenier” te behalen. Dit was ingevolge de vestigingswet en alles was er op gericht om „op de hoogte te zijn van alle hovenierswerkzaamheden en in staat te zijn deze zelfstandig uit te voeren”.

Vakbekwaam of vakvaardig

Het is juist dit „zelfstandig uitvoeren” en „het geleerde omzetten in praktisch werken” dat de laatste jaren steeds minder wordt.

In gesprekken met lesgevendens wordt ons vaak voorgehouden: „Wij maken ze vakbekwaam. De vakvaardigheid moeten ze in de praktijk leren.” Na jaren van tegenstrubbelen, zeg ik nu: „Ja, akkoord”. Er wordt de kandidaten veel geleerd en bijgebracht. De resultaten worden zichtbaar bij tentamens en schriftelijke examens. Maar dan het ge-

leerde in praktijk brengen; het denken omzetten in handelen!

Mijn voorgangers zullen daarbij ook hun vraagtekens hebben geplaatst, terwijl het probleem van die „praktische vaardigheid” in steeds meer geledingen opduikt. Het is niet geheel onbegrijpelijk dat in Boskoop een praktijkleraar een particuliere praktijkschool start met onder andere een opleiding tot vakbekwaam hovenier. Daarnaast verklaarde een grote bekende van ons uit Venlo dat hij nu zijn plannen gaat uitwerken om hoveniers „praktisch bij te scholen”.

Toegegeven, het bedrijfsleven zal ook niet altijd met de juiste intentie de leerlingen hebben opgevangen. Voor meer dan één leerpatroon zal het mogelijk een leuke aanvulling van mankracht hebben betekend. Hoeveel er een idealistische taak in hebben gezien (het overdragen van eigen vaardigheid aan een jongere vakgenoot), weet ik niet, maar ik geneer me als ik constateer dat met het wegvallen van diverse premies en subsidies ook een aantal leerlingplaatsen op de bedrijven wegvalt.

Overigens spelen deze problemen niet alleen in onze bedrijfstak. De bouwwereld „schreeuwt” om jonge, vaardige mensen en gelijktijdig stelt de heer H. Kneepkens, inspecteur vo/lt: „De leerperiode houdt niet op na de school”.

Indien evenwel een leerling op vrij jeugdige leeftijd met een diploma „vakbekwaam” op zak loopt, voldoende om zich zelfstandig te vestigen, dan zal de motivatie om de nodige „handvaardigheid” op te doen gauw ontbreken.

Vanuit de COEC is er al eens op geattendeerd, dat er te veel nadruk wordt gelegd op de examens; er wordt door de scholen op een overheersende manier naar toe gewerkt. Er is zelfs al eens de mogelijkheid geopperd, de examens te laten vervallen.

Daarop voortbordurend kan ik mij voorstellen dat de kandidaat, tijdens en na het verwerken van de leerstof (bekwaam worden op school) op goed geselecteerde leerbedrijven een aantal omschreven opdrachten moet uitvoeren, welke dan worden beoordeeld door zijn leerpatroon en/of werkmeester. In overleg met een consulent wordt dan het tijdstip bepaald, waarop de leerling zijn vakvaardigheidsbewijs waard is. Dat zal voor elke leerling op een ander tijdstip kunnen zijn en ook vanuit een aantal verschillende „vaardigheden” aangepast aan de mogelijkheden van hem en zijn

werkomgeving.

Dit toekomstbeeld moet echter nog nader worden uitgewerkt.

Herstructurering hoveniersonderwijs

Een drietal punten is al meer tastbaar en naar ons aller verwachting in de komende jaren van invloed op ons vakonderwijs.

Als eerste noem ik de Herstructurering Hoveniersonderwijs. In 1975 verscheen van de COEC Hoveniers een eerste nota daarover en na diverse interimrapporten van de door Directie Landbouw Onderwijs ingestelde werkcommissie, kunnen wij nu rond december 1980 de concept-nota tegemoet zien.

Vooruitlopend daarop mogen we verwachten dat:

a. het hoveniersonderwijs wordt gescheiden in 2 jaar primaire opleiding en 2 jaar secundaire opleiding — dus totaal 4-jarig zal worden;

b. de leerlingen in de secundaire opleiding kunnen kiezen uit diverse blokken, waarbij geen vakken worden opgedragen, waar ze in hun werkomgeving nimmer mee te maken hebben. Ze kunnen zich dus in diverse „groenrichtingen” bekwaamen.

Hovenierspraktijkschool

Een tweede punt dat direct de vorming van jonge vakgenoten zal beïnvloeden is het stichten van een hovenierspraktijkschool. Deze zal voorzien in de behoefte aan praktisch en praktijkgericht onderwijs voor:

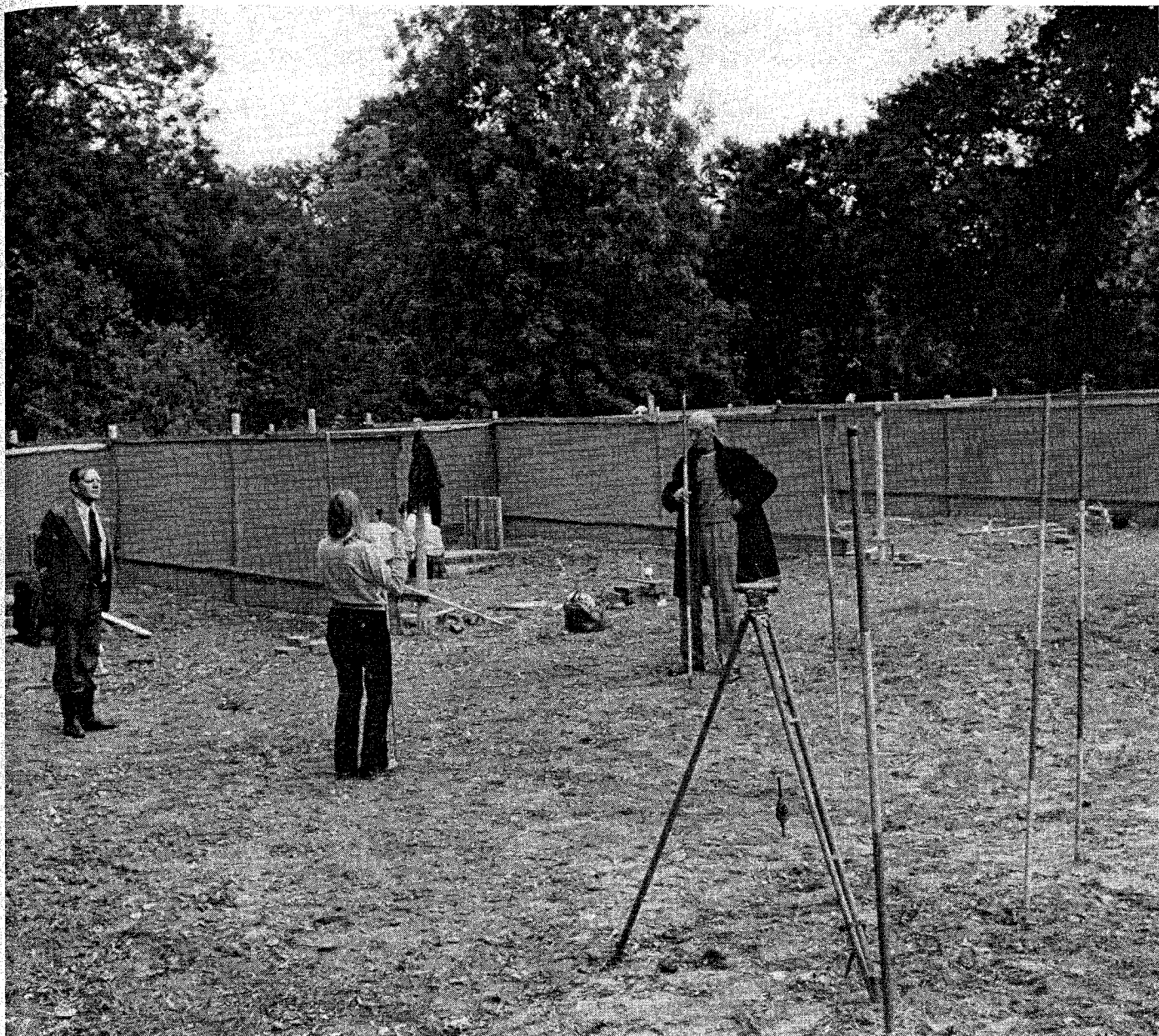
a. leerlingen van diverse A en O gerichte opleidingen;

b. leerlingen, die schriftelijk onderwijs volgen en

c. personen, die werkzaam zijn in het groen.

Nog een vijftal argumenten geeft de noodzaak van de praktijkschool aan; deze staan beschreven in een artikel in Tuin & Landschap, nr. 21, 1979.

Met voortvarendheid wordt achter de schermen gewerkt om ook dit onderdeel zo snel mogelijk te realiseren.

Structuurwijziging binnen COEC Hoveniers

Als derde punt wil ik noemen de structuurwijziging binnen de COEC Hoveniers. Plannen worden voorbereid om te komen tot een Groen-Onderwijs Stichting. In deze stichting participeren dan die organisaties, die belang hebben bij goed groenvoorzieningsonderwijs. Hierbij wordt in eerste instantie gedacht aan de Vereniging T & L, de Vereniging Hoofden van Gemeentelijke Beplantingen, de Bond van Nederlandse Tuinarchitecten, de Vereniging van Tuin- en Landschapsarchitecten, de Federatie Sociale Werkvoorziening en anderen. Er zal dus sprake moeten zijn van een breed samenwerkingsverband, waardoor op de meest effectieve wijze het vakonderwijs kan worden behartigd, terwijl een dergelijke stichting representatief zal zijn voor het hele groengebied.

Vanuit deze stichting zullen in de toe-

komst de volgende activiteiten kunnen plaatsvinden:

- begeleiding van de leerbedrijven, die leerlingen van de primaire en secundaire opleidingen de gelegenheid geven het vak te beoefenen;
- selectie van bedrijven en plantsoendiensten aan de hand van criteria met betrekking tot het in aanmerking komen als leerbedrijf;
- het bieden van hulp aan leerlingen bij het zoeken naar geschikte leerbedrijven;
- het beoordelen van vaardigheidsproeven op de leerbedrijven;
- het opzetten van instructies voor verdere praktische verbreding, waarmee een aanzet kan worden gegeven tot het komen van een uitgebreide werkclassificatie in aanleg en onderhoud;
- begeleiding van de stages van MTS-leerlingen richting A en O en de opleiding Opzichter/Uitvoerder Groenvoorzieningen en in een later stadium het

De heer Eys (links) tijdens het examen „Frankendaal”

vormen en begeleiden van praktijkconsulenten.

Het is duidelijk dat dit alles een grote invloed zal hebben op het hoveniersonderwijs in de toekomst.

Om een en ander te verwezenlijken moet nog zeer veel werk worden verzet. De huidige bemanning van de COEC Hoveniers gelooft sterk in deze plannen. De blijvende steun erachter vanuit de jubilerende Vereniging T & L, alsook van de organisaties die straks medeverantwoordelijkheid gaan dragen, zijn onontbeerlijk om de hiervoor uitgesproken verwachtingen tot werkelijkheid te maken.

Verwachtingen, gevoed uit de beginregel van dit verhaal, maar dan ook voor „bekwaamheid” én „vaardigheid”.

Hoveniersvak heeft eigen collectieve arbeidsovereenkomst

Hoewel in de eerste uitgave van de Saneringsreglementen en besluiten van de Kring Hoveniers (1943) in artikel 1 werd vermeld dat ze tot doel hadden „de versterking van de economische positie van de bloemistpatroons-hoveniers (en daardoor indirect die van de „bloemist-arbeiders”) heeft het nog tot 1952 geduurd voor de eerste collectieve arbeidsovereenkomst voor het hoveniersbedrijf door de Kring met de werknemersorganisaties werd afgesloten.

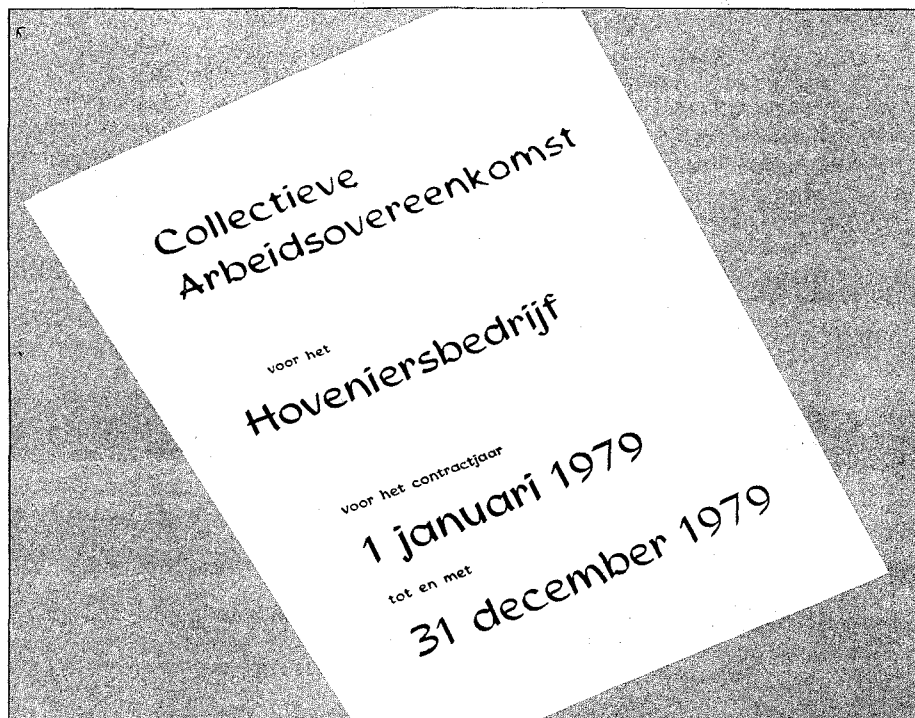
Waarschijnlijk was de leiding van de Kring er in die dagen nog niet rijp voor. Er waren veel kleine bedrijven, dus men zag er het nut niet van in. Er is over deze materie binnen het bestuur heel wat afgeworsteld. Persoonlijke visies uit voorbije tijden bleven lang als een mistig waas om de betrokken materie hangen. Uiteindelijk werd de Kring Hoveniers, door tussenkomst van de toenmalige voorzitter van de Vereniging „De Nederlandse Bloemisterij” dr. A. J. Verhage, genoodzaakt een c.a.o. af te sluiten.

Looncommissie

Nog steeds heeft het hoveniersvak zijn eigen collectieve arbeidsovereenkomst. Deze wordt, in tegenstelling tot de andere tuinbouw-cao's, die door het Landbouwschap worden afgesloten, door de Vereniging „Tuin- en Landschapsvoorziening” met de Voedingsbonden FNV en het CNV overeengekomen. De Vereniging T & L heeft voor deze onderhandelingen een tien man tellende looncommissie ingesteld. De leden van deze commissie vertegenwoordigen alle streken van ons land.

Van deze tien werkgevers nemen er vijf daadwerkelijk aan de loononderhandelingen met de vakbonden deel. Zij worden daarin terzijde gestaan door een deskundige van een van de werkgeversorganisaties.

Van de zijde van de vakbonden nemen drie tot vijf mensen aan de besprekingen deel. „Zakelijke en vrij harde besprekingen”, zegt de heer **Fr. Crooijmans**, voorzitter van de looncommissie. „Vroeger zaten in het hoveniersvak nogal wat mensen zonder opleiding. Ook geestelijk en lichamenlijk gehandicapten werkten vaak „in de tuin”. Leidinggevend kader was er eigenlijk voor de zestiger jaren niet. De grotere bedrijven zijn immers pas in de vijftiger jaren ontstaan. Dat allemaal samen is misschien de reden

dat de lonen in het hoveniersbedrijf tot voor kort gemiddeld wat lager lagen dan in de industrie.

Dat verschil is nu wel weg, ten minste wat betreft het lager en geoeft personeel. De lonen liggen echter nog wel achter bij de bouw en de wegenbouw. Daar wordt door de bonden naar gekeken. Die beroepen zijn echter veel meer prestatie-gericht. Ook kennen ze daar tarievenbeloningen. Dat vraagt veel van de mensen. Je ziet dan ook bijna niemand, ouder dan vijftig jaar, in de bouw werken. En dat ligt bij ons toch nog wel wat anders”, zegt Crooijmans.

Dienstverlenende sector

In principe werken onze mensen net zo hard als in andere beroepen, dus kunnen we, wat betreft hun beloning, niet achter blijven. Toch moeten we niet vergeten dat we in de dienstverlenende sector zitten en dat onze lonen dus door de samenleving moeten worden opgebracht. Bovendien speelt de factor „loon”, ondanks mechanisatie en chemische onkruidbestrijding een zeer belangrijke rol in de groenvoorziening. En ons werk moet betaalbaar blijven. Daarnaast moeten de beloningen afgestemd zijn op het loon van een hovenier in overheidsdienst.

De hoveniers vormen maar een betrek-

kelijke kleine groep, vergeleken met „de metaal” of „de bouw”. „Slechts” 5.000 werknemers telt de particuliere groenvoorziening.

De cao-besprekingen beginnen dus vaak pas als landelijke al wat grote cao's de onderhandelingsstaat zijn gepasseerd; als er wat andere resultaten bekend zijn.

Dit is niet altijd zo geweest. In het begin van de cao-onderhandelingen kwamen de resultaten niet zo in de openbaarheid als nu het geval is. „Men was er niet zo mee bekend hoeveel er in andere beroepen werd verdiend.”

„Bovendien moet een cao worden afgesloten, die geldt voor heel Nederland. In de ene streek van ons land schreeuwt men om vakbekwaam personeel, in de andere streek komen ze zich aanbieden. Ook dit is een moeilijk punt bij de onderhandelingen”, zegt Crooijmans. „In de vorm van toeslagen was dat nog wel op te lossen, maar nu, met de loonmaatregel, is daarop sterke controle.”

Inmiddels zijn de onderhandelingen voor een nieuwe hoveniers-cao al weer begonnen. Gezien het inzakken van de bouwmarkt en de daaruit volgende terugval in het loskomen van nieuwe opdrachten voor de groenvoorziening, konden het nog wel eens harde onderhandelingen worden.